

թ. Կարինի ժողովում Եզր Փառաժնակերտցի կաթողիկոսի հեռանալը ուղղափառ դաւանութիւնից: Ընդ որում բուն ժողովը նա հանում է Հայոց ժողովների թուարկման շարքից՝ այդպիսով Մանազկերտին ժողովն անուանելով հերթական՝ եօթերորդ թուահամարով:

Գրականութեան մէջ կարծիք է արծարծուել, թէ «Սակա ժողովոցն» երկը չի կարող լինել (գոնէ Անտոնեանց գրչագրում մեզ հասած վիճակում) Յովհաննէս Օձնեցու հարազատ ստեղծագործութիւնը (չնայած գրողի ուղղակի հաւաստիացումներին. հմտ. «Ահաւասիկ ես՝ Յովհաննէս Հայոց կաթողիկոս, գրեցի իմով ձեռամբ զայս կանոնս...»), քանի որ նրա շարադրանքը որոշ անփութութեան եւ խառնափնթորութեան տարրեր է պարունակում, ինչը չի կարող բնորոշ լինել գիտնական հայրապետին: Սակայն իրականում նման մտայնութիւնը գալիս է երկի ոչ ուշադիր ընթերցանութիւնից եւ միայն հպանցիկ հայեացքից առաջացող նրա շտապողական գնահատականից՝ իբրեւ հէնց միայն ժողովների մասին պատմական աշխատութիւն: Այդ թեթեւ մօտեցումից վերանալու դէպքում շարադրանքի լեզուի եւ ոճի ակնառու համապատասխանութիւնը Օձնեցու մնացեալ երկերին այլեւս չի կարող անկարելոր համարուել:

Անհրաժեշտ է լրջօրէն արձանագրել, որ Մանազկերտի ժողովի հիմնական դաւանական խնդիրը հանգամանալիօրէն ներկայացնելուց յետոյ հեղինակը բաւական մանրամասն մտքեր է շարադրում եօթ (կամ ութ), այսպէս ասած, կանոնակարգային խնդիրների մասին, որոնք ինչ-որ չափով նմանում են ընդարձակ մեկնաբանուած կանոնական դրոյթների: Այդպիսի հեղինակային մօտեցում նկատուում է նաեւ Յովհաննէս Օձնեցու մէկ այլ՝ «Ատենաբանութիւն» անուանուած երկում, որտեղ նոյնպէս շուրջ մէկուկէս տասնեակ կանո-

նական դրոյթներ շարադրուած են ընդարձակ մեկնաբանուած տարբերակով եւ դրանց յաջորդում են բուն կանոնները՝ թուով երեսուներկու: Ըստ այսմ, նախ եւ առաջ՝ աւելի հաւանական է կանգ առնել այն գնահատականի վրայ, թէ «Սակա ժողովոցն» գրուածքն իր այսպիսի իւրայատուկ կառուցուածքով ու ձեւով, թերեւս, սկիզբը եւ խթանն է եղել սեփական կանոնախումբ շարադրելու հեղինակի գաղափարի՝ ներառելով այն (նախադիր «Ատենաբանութեան» հետ միասին) «Կանոնագիրք Հայոց» վիթխարի ժողովածոյի մէջ, որի համախմբումն ինքն սկսել էր դեռեւս կաթողիկոսական ձեռնադրութիւնն ընդունելուց առաջ: Վերջին հանգամանքը պարզ երեւում է նրա Յիշատակարանի յայտնի վկայութիւնից. «...կամեցայ զբովանդակ զառ ի նոցանէն կանոնական սահմանեալ բան ի միում տեղուջ գեղեցկագործ մատենիւ ի հայրապետանոցի աստ արմատացուցանել: Ուրանաւր եւ զիս աստուածային Հոգին վերակարգեաց յաթուսրբոյն Գրիգորի, ի կաթողիկոսութիւն աշխարհիս Հայոց՝ Յովհաննէս՝ նուաստագոյն յիմաստասիրականաց խմբից...»:

Բացի այդ, անհրաժեշտ է նկատել, որ «Սակա ժողովոցն»-ը իր անմիջական ու անպաճոյճ ոճով, շարադրանքի՝ բանաւոր խօսքին մօտեցող լեզուով ու հեղինակային եսի անթաքոյց առատութեամբ թողնում է այն տպաւորութիւնը, թէ դա Մանազկերտի ժողովի աւարտից եւ ասորի վարդապետներին ճանապարհ դնելուց կարճ ժամանակ անց եւ «մէկ շնչով» շարադրուած (այսինքն՝ հետագայում յատուկ չսրբագրուած) մի իւրօրինակ հաշուետուութիւն է, ասես՝ կենդանի ընթերցելու համար նախորդ պատասխանատու ժողովի արդիւնքների ամփոփմանը եւ հետագայ անելիքների յստակեցմանը նուիրուած՝ իր համախոհների արդէն մէկ այլ հաւաքոյթում: Հմտ. «Ահաւասիկ զայս գրեցաք կանոնս... ամենայն եպիսկոպոսաւր եւ